

Segítő Anyag Szakembereknek (SANSZ)

–

az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása, támogatása céljából

*„Az ember véges számú esélyt kap arra, hogy újrakezdhesen
valamit ebben az életben, véges számú esélyt, hogy ha a múltján
nem is, de a jövőjén változtasson.”*

Sarah Dessen

2019

BELÜGYMINISZTERIUM

Hasznos információk, elérhetőségek

Ez az oldal arra szolgál, hogy a kézikönyv felhasználója a gyors elérés érdekében egy helyen gyűjthesse a számára fontos, helyi szintű szervek és szolgáltatók elérhetőségét.

Szervezet	Telefonszám	Email cím	Kapcsolattartó neve	Egyéb
OKIT	+36 80 205 520			
Áldozatsegítő Vonal (központi)	+36 80 225 225			
Segélyhívószám	112			
Telefontanú	+36 80 555 111			
Járási/Kerületi gyámhatóság				
Járási áldozatsegítő szolgálat				
Gyermekvédő Hívószám	+36 80 212 021			
Munkaügyi felügyelőség				
EURES tanácsadó				

A kormányhivatalok elérhetőségei itt találhatóak: <http://www.kormanyhivatal.hu/hu>

Az alábbi linken az ország összes Áldozatsegítő Szolgálatának elérhetőségeit, ügyfélfogadási idejét megtalálja: <http://www.kormanyhivatal.hu/hu/aldozatsegito-szolgalat>

A család- és gyermekjóléti központok járási elérhetőségeit a szociális ágazati portál intézmény keresőjével is ki tudja választani az alábbi linken: <http://szocialisportal.hu/intezmenykereso>

∞ A munkaügyi felügyelőségek elérhetősége a hatóság honlapján az alábbi linken megtalálható: http://ommf.gov.hu/index.php?akt_menu=229

Az EURES-tanácsadók országszerte a kormányhivatalok foglalkoztatási főosztályain, vagy a járási hivatalok foglalkoztatási osztályainak irodáiban állnak az érdeklődők rendelkezésére személyesen, telefonon vagy online. A tanácsadók listája a következő linken érhető el: https://eures.munka.hu/Lapok/eures_elerhetosegunk.aspx

További hasznos információ:

<https://emberkereskedelem.kormany.hu/tudasbazis>

<https://emberkereskedelem.im.gov.hu/fooldal>

Előszó

Az emberkereskedelem bár nem újonnan felmerülő probléma, mégis az ilyen jellegű esetek kezelése és megoldása sok kérdést vet fel a szakemberekben. A válsághelyzetek korrekt kezelésére született a most kézben tartott kiadvány azzal a céllal, hogy az emberkereskedelem áldozatával találkozó szakembereknek támaszként, egyfajta útmutatóként szolgáljon. Jelen kézikönyv segítséget nyújt az emberkereskedelemmel kapcsolatos fogalmak tisztázásában, a vonatkozó jogszabályok áttekintésében, az áldozatok megfelelő azonosításában, továbbá irányt mutat a segítő folyamat során szükséges lépések megtételében, a hatékony segítő munka megvalósításában.

Amellett, hogy az azonosítást végző szerveket az emberkereskedelem áldozatainak azonosításának rendjéről szóló kormányrendelet (354/2012 (XII. 13.) Korm. rendelet) határozza meg, a tapasztalatok azt mutatják, hogy azok körét érdemes kiegészíteni a gyermek veszélyeztetettségét, illetve a család, a személy krízishelyzetét észlelő jelzőrendszer (a továbbiakban: jelzőrendszer) szereplőivel.

A fentiek értelmében a kézikönyv az alábbi szakemberek számára kíván segítséget nyújtani:

- az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a háziorvos, a házi gyermekorvos,
- egészségügyi államigazgatási szerv,
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók,
- a köznevelési intézmények,
- a jegyző,
- a rendőrség,

- az ügyészség,
- a bíróság,
- a pártfogó felügyelői szolgálat,
- az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- jogi segítségnyújtó szolgálat,
- a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása,
- az idegenrendészeti hatóság,
- az egyesületek, az alapítványok és az egyházi jogi személyek, vallási közösségek
- a munkaügyi hatóság,
- a javítóintézet,
- a gyermekjogi képviselő,
- a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal,
- a fővárosi és megyei kormányhivatal járási hivatala
- az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv
- az állampolgárok (Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel ugyanis bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet.)

A jelzőrendszert a család- és gyermekjóléti szolgálatok működtetik. A jelzésen túl együttműködést és kölcsönös tájékoztatást is előír a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény a jelzőrendszeri tagok részére.

I. Mi az emberkereskedelem?

Az ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményének az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve (**Palermói Jegyzőkönyv**) meghatározza az **emberkereskedelem fogalmát**.

A definíciónak három központi eleme van: a **cselekmény**, az **eszköz**, illetve a **cél**.

1. **CSELEKMÉNY**: személy(ek) **eladása**, megvásárolása, elcserélése, ellenszolgáltatásként **átadása vagy átvétele**, **toborzása**, illetve e cselekmények megvalósítása érdekében **szállítása**, elszállásolása, **elrejtése**, vagy másnak megszerzése;
2. **ESZKÖZ**: **fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazása, megtévesztés, sértett sanyargatásával, hatalommal vagy a védekezésre képtelen állapottal való visszaélés**, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adása, elfogadása egy más fölött hatalommal bíró személynek;
3. **CÉL**: **kizsákmányolás**, amely legalább a következőket foglalja magába:
 - a **prostitúció révén** történő kizsákmányolás vagy a **szexuális kizsákmányolás** más formái;
 - a **kényszermunka** vagy **–szolgáltatások**, mint például: a **koldulást**, a **rabszolgatartást** vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgaságot, a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást, illetve a **szervek kivételét**

Kizsákmányolás akkor merül fel, ha az adott áldozattal szemben kényszerrel alkalmaznak, például: fenyegetés, erőszak, emberablás, csalás, megfélemlítés függetlenül attól, hogy az áldozat beleegyezett-e, vagy sem. Amennyiben az áldozat **gyermek**, azaz 18 év alatti személy, a **kizsákmányolásra irányuló cselekmények még akkor is automatikusan emberkereskedelemnek minősülnek, ha a kényszerítő eszközök egyikét sem alkalmazták.**

Emberkereskedelem esetén különbséget kell tennünk a munkacélú kizsákmányolás és a szexuális kizsákmányolás (prostitúcióra kényszerítés) között, mivel eltérő jellemzőkkel rendelkeznek, és eltérő megoldási stratégiákat kívánnak.

1. Munkacélú kizsákmányolás

A kényszerű szolgáltatásnak is nevezett kényszermunkáról akkor beszélünk, ha **kiszolgáltatott** személyeket akarattuk ellenére, valamilyen büntetéssel való fenyegetéssel munkára kényszerítenek. A bevándorlók különösen kiszolgáltatottak, de az áldozatok a belső migráció eredményeképpen is a kényszermunka csapdájába eshetnek, vagy gyakran anélkül, hogy elhagynák a helyet, ahonnan származnak. A kényszermunka női áldozatai, különösen a házi kényszer szolgálatra kényszerített nők és lányok gyakran szexuális kizsákmányolástól is szenvednek. A kényszermunka körébe jellemzően az alulszabályozott ágazatok az angol szavak alapján „3D”-snek nevezett, **piszkos, veszélyes és nehéz (dirty, dangerous and difficult)** munkái tartoznak, mint a háztartási munka¹, a kőfejtés, valamint a mezőgazdaságban, építőiparban, bányászatban, gyártásban, feldolgozóiparban és csomagolásban végzett munkák.

¹ Az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvény

Az adósrabszolgaság is a kényszer munka egy fajtája, amelyben az adósságot használják arra, hogy az **áldozatot ellenőrzés alatt tartsák**. Az adósrabszolgaság áldozatát becsapják vagy csapdába csalják, arra kényszerítve, hogy nagyon alacsony bérért vagy ingyen, csak az utazását, munkavállalását és elszállásolását segítő emberkereskedő által nyújtott szolgáltatásokért cserébe dolgozzon. A kizsákmányoló **megköveteli** a munkát, a gyakran nagyon nagyra növekedett adósság rendezése érdekében, és abban a hitben tartja az áldozatot, hogy munkájának értéke alacsonyabb, mint az eredetileg kölcsönzött pénzeszeg; így szinte soha sem tudja törleszteni a kölcsönt.

2. Szexuális kizsákmányolás (prostitúcióra kényszerítés)

Szexuális kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelemtől akkor beszélünk, ha nőket, férfiakat vagy gyermekeket toboznak, illetve rejtegetnek, erőszakos, megtévesztő vagy kényszerítő módon, és prostitúcióra, illetve szexuális szolgálásra kényszerítik őket. A kiszolgáltatott helyzetben lévő áldozat érvényes beleegyezést nem adhat az emberi méltóságát, személyi szabadságát sértő bűncselekmény elkövetéséhez, tehát a kiszolgáltatott áldozat önkéntességére, saját elhatározására történő hivatkozás a kizsákmányolót (önmagában) nem mentesítheti az emberkereskedelem elkövetése büntetnének felelőssége alól.² Ezek az áldozatok az emberi jogaik rendkívül súlyos megsértését szenvedik el. Az emberkereskedők gyakran csapdába ejtik, elszigetelve tartják, megfélemlítik, adósrabszolgaságba adják, kábítószerrel, valamint folyamatos fizikai, szellemi és szexuális visszaélésnek teszik ki őket. Sokan közülük súlyos érzelmi és fizikai traumán mennek át, amely hosszú távú problémákhoz, és

2 Legfőbb Ügyészség 2018. október 25. napján NF. 3889/2014/11. és KSB. 3771/2018/5-I. számon kiadott iránymutatása.

életveszélyes állapothoz vezethet. A szexiparba tartoznak az utcai prostitúció, a fürdők, a masszázsszalonok, a sztriptízklubok és a bordélyok szexuális szolgáltatásai, valamint az escort szolgáltatások.

II. Hogyan lehet azonosítani az áldozatot? Mikor gyanakodjunk emberkereskedelemre?

Az emberkereskedelem áldozataira nem minden esetben jellemző, hogy külsérelmi nyomok vannak rajtuk. Legtöbb esetben a viselkedésük az, ami árulkodhat erről. Mégis sok esetben találkozhatunk látható sérülésekkel (zúzódások, vágásnyomok, égésnyomok stb.), kezeletlen fertőzések jeleivel, alultápláltsággal, testi fogyatékossgal, ápolatlansággal, kimerültséggel, fáradtsággal. A ruházatra jellemző lehet a szegényesség, elhanyagoltság, piszkosság, vagy olyan jellegű öltözet, amely a kényszerített munkavégzéshez illő (prostitúcióra kényszerítés esetén).

A személyes okmányok hiánya és az, hogy a feltételezett áldozat nem tudja a tartózkodási helyét, vagy nem akarja megmondani, sok esetben árulkodó lehet. Emellett gyanús jel, ha lakcíme folyamatosan változik vagy olyan lakáskörülmények között él, amely nem megfelelő lakhatás céljára.

1. Áldozattá válást valószínűsítő jelek az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló kormányrendelet alapján (354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet)

Megjelenés

Nagy valószínűségegre utaló jel	Közepes valószínűségegre utaló jel	Kis valószínűségegre utaló jel
Valószínűleg gyermek	Kimerültség jelei	Túlzott, indokolatlan idegesség
Látható sérülések (zúzódások, égetésnyom, vágás, stb.)	Elhanyagolt, szegényes ruházat	
Kezeletlen fertőzések jelei	A végzett munka jellegének nem megfelelő ruházat	
Látható alultápláltság	Tipikusan szexuális tevékenység végzéséhez viselt ruházat	
Testi fogyatékoság		
Terhesség		

Személyes körülmények

Nagy valószínűsége utaló jel	Közepes valószínűsége utaló jel
Nem rendelkezik személyazonosító okmányokkal vagy azok az őt kísérő személy birtokában vannak	A munkahely azonos a szálláshellyel
A nnak jelei, hogy a személy szabadmozgását korlátozzák, ellenőrzik	Nem tudja a szállása címét
	Folyamatosan változó szálláshely
	Szegényes, nem lakhatás céljára szolgáló. Alkalmatlan szálláshely

Munkakörülmények
/ tevékenység végzésének körülményei

Nagy valószínűsége utaló jel	Közepes valószínűsége utaló jel
Munkaideje (tevékenység végzésének időtartama) kirívóan hosszú	Munkaszerződése nincs, vagy a tényleges munkakörülmények annak nem felelnek meg
Fizetés egy részének vagy egészének elvonása	A munkavégzés valamennyi feltételét egyoldalúan a munkaadó állapítja meg
Nem tudja megmondani a munkahely címét	Az azonosításba bevont személy abban a hiszemben van, hogy tartozik a munkaadónak
Kirívóan magas(nak beállított) közlekedési, lakhatási, étkezési költségek	A munkavégzés helye nem rendelkezik a megfelelő munkavédelmi felszerelésekkel
Nők esetében, külföldi azonosításnál: otthon hagyott 3 évesnél fiatalabb gyermek(ek)	A munkavégzés (feladatvégzés) helye folyamatosan változik

2. Emberkereskedelem áldozatainak felismerésére vonatkozó további gyanújelek:

- Szorongó, feszült, gyötrődő, görcsösen megoldást kereső;
- Rendszerint úgy érzi, hogy tartozik munkaadójának;
- Érzelmi reakcióit csak részben képes kézben tartani, uralni;
- Hajlamos indulatvezérelt cselekvésre;
- Nincs önmagára vonatkozó jövőképe;
- Beszűkült érzelmeiben és gondolataiban, csak a problémával foglalkozik, tépelődik;
- Fokozott bizalomvesztés;
- Bűntudat;
- Izolálódás;
- Elfojtott indulatok;
- Kontrollvesztés;
- Nem kommunikálhat egyedül, mindig kíséri valaki.

18 év alatti áldozatokra vonatkozó jelek:

- Nem tarthat kapcsolatot szüleivel vagy gondviselőjével;
- Megfélemlítettnek tűnik, vagy egyébként az életkorának nem megfelelő magatartást mutat;
- Nincsenek a kortársai között, iskolán kívül barátai;
- Nem járhat iskolába;
- Nem játszhat;
- Szegényes körülmények között, más gyermekektől elszigetelten él;
- A vele együtt élőktől elkülönítve étkezik;
- Csak maradékot ehet;
- Életkorának nem megfelelő munkát végez;
- Felnőtt kíséret nélkül utazik, vagy nem utazhat, nem mozoghat felnőtt kísérő nélkül, nem lehet vele négy szemközt beszélni, ha kérdezik, a felnőtt kísérő válaszol helyette (bár ezt életkora nem indokolja);
- Olyan személyekkel utazik együtt, akik nem a hozzátartozói;

- Gyermek méretű, kifejezetten fizikai munkához, vagy prostituáltak által viselt ruhadarabok jelenléte a gyermek környezetében;
- Játékok és gyermekruhák jelenléte szokatlan helyeken, mint például bordélyban vagy üzemben;
- Egy felnőtt korú személy olyan állítása, amely szerint „talált” egy magára hagyott gyermeket;
- Magára hagyott gyermek telefonnal, amelyet csak taxi hívására használhat;
- Jogellenes gyermekelhelyezés felfedése.

3. Fokozottan veszélyeztetettek

- Szenvédélybetegek (alkohol, kábítószer, játékszenvedély, bulimia, anorexia);
- Pszichés problémával rendelkezők (depresszió, szorongás);
- Fogyatékos személyek;
- Akiknek az életében éppen változás zajlik (életrszakasz-váltás, lakóhelyváltás, munkahelyváltás);
- Kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek (pl. gyermekvédelmi gondoskodásban élők, hajléktalanok, nem vagy kevés jövedelemmel rendelkezők);
- Akik magányosak;
- Akiknek a családjában előfordult már öngyilkosság;
- Elhanyagoló, bántalmazó családban élő, vagy családjukból kiemelt gyermekek.

4. Emberkereskedelem áldozatává válás szempontjából rizikófaktornak minősülő emberi tényezők

- Alacsony kockázatesztelés;
- Magas kockázatvállalás;
- Intelligencia deficit;
- Szakismeret hiánya;
- Kielégítetlen szükségletek;

- Alulszocializáltság;
- Önkontroll hiánya;
- Konfliktuskezelési problémák;
- Túlzott agresszió;
- Empátia hiánya.
- Diszfunkcionális család (inadekvát szerepek családon belül): tabuk, bizalomhiány, ellentmondásos viszonyok jellemzők, a szülőkhöz való kötődés bizonytalan.
- Iskolázottság: a gyermekek a korai éveikben sajátítják el azokat a szülői mintákat, amelyeket az iskola a gyermekek habitusán keresztül értékel majd, az alacsonyabb iskolai végzettség az emberkereskedelem áldozatává válásának egyik kockázati tényezője.
- Folyamatos fizikai vagy lelki abúzus, megerősökölés;
- Relatív vagy abszolút depriváció.
- A gyermekotthonokban nevelkedő gyermekek Magyarországon nyitott intézményekben élnek, tehát a kiskorúak időről időre elhagyhatják az intézményt, az említett időszakban éri őket a kiszolgáltatottság és így könnyen az emberkereskedelem áldozatává válnak.

III. Mit teyünk, ha emberkereskedelem áldozatával találkozunk? Hogyan segítsünk?

1. Hogyan kommunikáljunk az áldozatokkal?

A hozzánk forduló áldozatokról csak **egy dologban lehetünk egészen biztosak: mi elképzelni sem tudjuk, hogy ő mi minden ment keresztül.** Hiába van tapasztalatunk, vagy esetleg saját élményünk is a témában, azt, ahogyan ő megélte a saját élethelyzetét, kizárólag ő ismeri. Ebből következően alapvető fontosságú, hogy elfogadó attitűddel, ítéletmentesen kezdjük bele a közös munkába.

Az elszenvedett trauma következtében az áldozatok világképe megváltozik, nem bíznak az emberekben és a biztonságos világban sem; mindenkivel bizalmatlanul viselkednek, annak érdekében, hogy megvédjék önmagukat. Az áldozatok emlékei az eseményekről nem összefüggő eseményként vannak jelen a memóriájukban, hanem darabokban, töredezetten, ezért gyakran jutnak eszükbe újabb és újabb emlékképek. Ez tehát nem a szavahihetőségüket vonja kétségbe.

- Már az első kapcsolatfelvétel során törekedni kell az áldozat megnyugtatóására: biztosítani az együttérzésről, érzékeltetni vele azt, hogy a segítő „vele van”, ami történt, nem az ő hibája, most már biztonságban van.
- Nagyon fontos, hogy figyelemmel legyünk az érzéseire, igényeire, állapotára – és ennek megfelelően gondoskodjunk az áldozatról.
- Ha mi vesszük fel a személlyel a kapcsolatot, nagyobb az ellenállás, mint amikor ő fordul hozzánk.
- Egyszerre egy személy kommunikáljon az áldozattal, minden más kommunikációt lehetőleg ki kell zárni.
- Ne érdeklődjünk jelentéktelen, oda nem tartozó részletek felől, ne kérdezzünk rá olyan dolgokra, amik a válságát erősíthetik.
- Indirekt kérdéseket használjunk, kerüljük a direkt „miért?” kérdéseket, amelyek a másikat sarokba szorítják.
- Fontos a ventilláció biztosítása.
- Az áldozatok számára a legfontosabb a bizalom kialakítása és a megértő figyelem, a kapott információk bizalmas kezelése.
- Az azonosító beszélgetést le kell folytatni.
- Az események pontos leírása:
 - Mi történt, hol és mikor?
 - Kiket érintett és milyen mértékben?
 - Ismertté vált emberi veszteségek és anyagi károk mértéke

- Mi a feltételezhető ok?
- Mikor vált ismertté a probléma?
- A sikeres kommunikáció érdekében fontos, hogy szakemberként alkalmazkodjunk az ügyfél szókincséhez, nyelvi szocializációjához. Egyszerűen, röviden és érthetően kommunikáljunk, lehetőleg kerülve a szakkifejezéseket és az idegen szavakat.
- Az azonosító beszélgetést nagymértékben segíti, ha ösztönző jeleket használunk: pl. tartjuk a szemkontaktust, figyelmen kívül hagyjuk az előítéleteket, nyugodt és nyitott testtartást mutatunk, és időnként szüneteket hagyva összegezzük a hallottakat, visszakérdezzük.
- Az ügyfél tájékoztatása során ügyeljük arra, hogy mondanókat megfelelően tagoljuk és a legfontosabb információkat többször is megismételjük, majd kérjük visszajelzést az ügyféltől, hogy van-e további kérdése, kérése, érthető volt-e számára a kapott információ.
- Tartsuk szem előtt, hogy elsősorban tőlünk függ a kommunikáció sikere.
- Etikai és titokvédelmi szabályok betartása.
- Először a rossz híreket közöljük, a későbbiekben a jó és a rossz híreket együtt.
- A belső és a külső kommunikáció fontos, hogy összhangban legyen.
- Hangsúlyozzuk az ő pozitívumait. Hivatkozunk azokra a szerepeire, amelyekben biztosan tudjuk, hogy sikeres (pl. szülői szerep) de anélkül, hogy büntudatot ébresztenénk benne. Mindig arra a szerepre hivatkozunk, amiben a legkevesebb problémája és a legtöbb sikere van, és amiről biztos információnk van.
- A környezeti reakciókat folyamatosan kísérjük figyelemmel, elemezzük és építsük be.
- Kerüljük a rögtönzéseket.

- Rövid mondatokkal, példákkal alátámasztva beszéljünk.
- Ha úgy ítéljük meg, fogalmazzuk át a hozzánk intézett pontatlan kérdéseket.
- Ajánljuk fel és tisztázzuk, a továbbiakban hogyan/miben segíthetünk. Határozzunk meg időpontokat, amikor hívni fogjuk, vagy számára is határozzuk meg, hogy mikor hívjon, vagy mikor találkozzunk. Csak olyan ígéretet tegyünk, amit biztosan meg tudunk tartani.

A gyermekkorú áldozatokkal történő kommunikációnak az áldozatok életkorából adódó sajátosságai vannak. Az emberkereskedelem áldozatává váló gyermekek jellemzően kiskamaszok vagy kamaszok, ennek ellenére beszédükben az alulszocializáltságuk, érzelmi és szellemi fejletlenségük okán gyakran megjelennek a kisgyermekkorban/gyermekkorban jellemző megakadásjelenségek.

Két nagy csoportra oszthatóak a megakadásjelenségek: bizonytalanságokra és téves kivitelezésekre/hibákra.

Bizonytalanság:

- Hezitálás (ööö-zés)
- Ismétlés
- Töltelék szavak használata
- Újraindítás
- Nyújtás

Téves kivitelezés/hibák:

- Nyelvtani hiba
- Kontamináció (szótagok, szavak, nyelvtani szerkezetek vegyülése)
- Téves szó
- Téves kezdés

- „Nyelvem hegyén van” jelenség
- Sorrendiségi hiba
- Nyelvbotlás

Fontos tisztában lenni azzal, hogy a gyermekáldozatok beszédében tapasztalható megakadásjelenségeknek életkori, beszéd-, érzelmi- és szellemi fejlődési okai vannak, és nem arra utalnak, hogy az áldozat nem akarja megmondani az igazat, vagy éppen akkor találja ki az általa elmondottakat. A fenti megakadásjelenségek megjelenhetnek az alulszocializált, iskolázatlan vagy értelmi fogyatékos felnőtt áldozatok beszédében is.

A kamaszok beszédére, nyelvi kommunikációjára további jelentős hatást gyakorol a Facebook – sms zsargon, valamint a sajtóságos nyelvi szubkultúrák, a szleng és az argó. Az elektronikus kommunikációban használt hangulatjelek, /emotikonok/, melyek pótolják a beszélgetés során az arckifejezéseket, gesztusokat, az élőszóban nem alkalmazhatóak, így az ezeket gyakran használó kamaszok mondanivalója néha félreérthető, elvesznek a szóbeli közlésből az érzések.

A gyermekáldozatoknál különös figyelmet kell fordítani a gyermekek non-verbális kommunikációjára, ami magába foglalja a metakommunikációt (szóválasztás, hanglejtés, hangszín, stb.) és a testbeszédet is. Gyakori a szexuális bántalmazás áldozatául esett gyermekek esetében, hogy a gyermek nem tudja elmondani, hogy mi történt vele, vagy tagadja, hogy bántották volna, miközben ezzel egy időben gesztusokkal, mozdulatokkal megmutatja, eljátssza, hogy mi történt vele (nemi szervéhez nyúl, csípőjét mozgatja, ujjával behatolást imitál, stb.)

2. Az azonosításhoz szükséges lépések:

Bár a helyzet ijesztőnek tűnhet számunkra, igyekezzünk megőrizni a realitásértésünket, érzelmi biztonságunkat. Legyen rálátásunk a kölcsönös befolyásolás hatásaira: hogyan befolyásol minket az emberkereskedelem áldozata, és hogyan befolyásoljuk őt saját válaszainkkal. Fontos, hogy az áldozat számíthasson ránk. Őrizzük meg a ránk bízott titkokat és maradjunk szakmai kompetenciánk határain belül. Lehetőség szerint vegyük igénybe megfelelő szakember segítségét.

1. Információgyűjtés. Pontosan tisztázni, hogy hol, kivel, mikor, mi történt.

2. Adatgyűjtés:

- Tisztázni, hogy mi az áldozattá válás fő oka, mikor történt, és mi volt az előzménye.
- A helyzet kezelése során felmerülő rizikófaktorok azonosítása és értékelése: veszélyforrások, az azok kezelésében részt vevő személyek, szervezetek.
- Mennyi ideje áll fenn a kizsákmányolás, jelenleg hol tart, milyen hatása van a szűkebb és tágabb környezetre a kizsákmányolásnak.

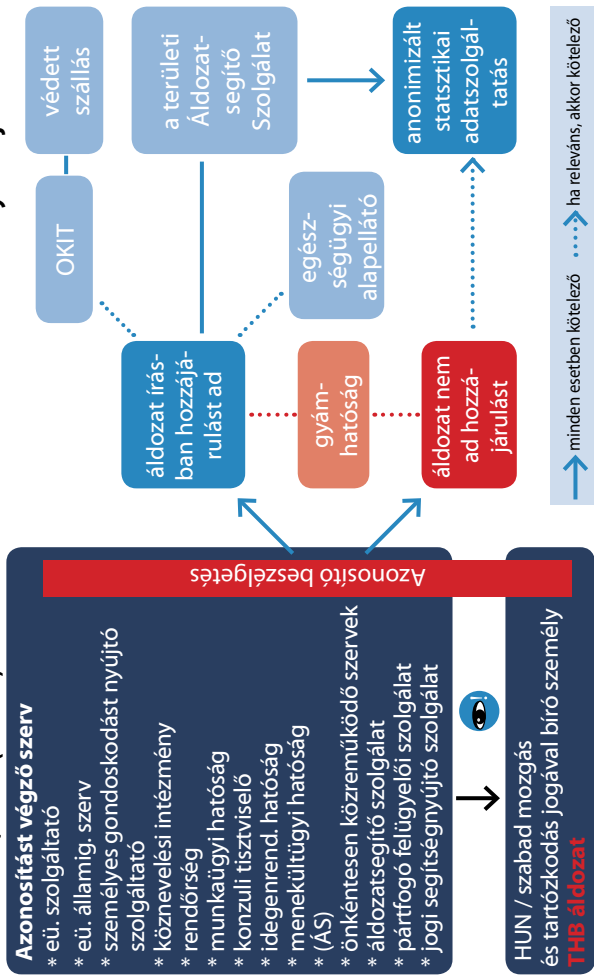
3. Helyzetértékelés, feladattisztázás: Mi a saját feladatunk, milyen erővel, eszközökkel és módszerekkel avatkozunk be. Milyen szerv, szervezet, szakember segítségét tartjuk szükségesnek.

4. Azonnal megteendő intézkedések: Amennyiben lehetséges, a következmények felszámolása, érintettek kivonása, menekítés megszervezése, ha szükséges.

5. Az **EKAT** rendszerben történő rögzítés.

Jelzési kötelezettség:

A 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet szerinti azonosításra irányuló eljárás

3. Alapesetekben követendő eljárás

- Munkacélú kizsákmányolás áldozata esetében, elhelyezés nélkül:
 - Azonosító beszélgetés
 - Jelzés arról, hova költözik (ott a család- és gyermekjóléti szolgálatnak)
 - 1. munkaügyi felügyeletet először telefonon keresztül, majd írásban értesítik az áldozatokat azonosítók
 - 2. járási áldozatsegítő szolgálat értesítése (jogi, pszichológiai segítségnyújtás lehetősége)

- Munkacélú kizsákmányolás áldozata esetében, elhelyezéssel:
 - Azonosító beszélgetés
 - Elhelyezés: OKIT és Átmeneti Szállás (minden esetben a klienssel közös döntés alapján)
 - 1. munkaügyi hatóságot először telefonon keresztül, majd írásban értesítik az áldozatokat azonosítók³
 - 2. járási áldozatsegítő szolgálat értesítése – akár a központi Áldozatsegítő Vonalon (06-80-225-225 keresztül (jogi, pszichológiai segítségnyújtás lehetősége)

- Prostitúció áldozata esetében, elhelyezés nélkül:
 - Azonosító beszélgetés
 - Jelzés arról, hova költözik (ott a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatnak)

3 Amennyiben az áldozat a munkáltató eljárását munkaügyi kérdésekben is sérelmezi, panaszbejelentést nyújthat be, az áldozatot azonosítók pedig jelzéssel élhetnek a munkavégzés helye szerint illetékes megyei kormányhivatalban működő, megyeszékhely szerinti munkaügyi hatósághoz, Pest megyében a Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatalához, a főváros területén pedig Budapest Főváros Kormányhivatala III. Kerületi Hivatalához. A vizsgálat eredményéről a munkaügyi hatóság írásban tájékoztatja a bejelentőt.

- 1. Adott esetben fennálló lépés: munkaügyi felügyeletet először telefonon keresztül, majd írásban értesítik az áldozatokat azonosítók, amennyiben bűjtatott tevékenység gyanúja merül fel
 - 1./2. járási áldozatsegítő szolgálat értesítése (jogi, pszichológiai segítségnyújtás lehetősége)
- Prostitúció áldozata esetében, elhelyezéssel:
- Azonosító beszélgetés
 - Elhelyezés: OKIT és Átmeneti Szállás (minden esetben a klienssel közös döntés alapján)
 - Járási áldozatsegítő szolgálat értesítése (jogi, pszichológiai segítségnyújtás lehetősége)
 - Illetékes család- és gyermekjóléti szolgálat/központ/óvodai, iskolai szociális segítők értesítése (ha van gyermek, vagy a gyermek az áldozat)

Fontos tudni, hogy az elhelyezéshez nem szükséges rendőrségi feljelentés. Azonban ha az áldozat hajlandó együttműködni a hatósággal, akkor érdemes megtenni a feljelentést az elkövetők felelősségre vonása érdekében.

- Fontos a segítő háló feltérképezése. Próbáljuk meg elérni, hogy forduljon a számára fontos személyekhez (családtag, lelkész, pszichológus, telefonszolgálat, barátok).
- Mindig az övétől csak kismértékben eltérő nézőpontot fogalmazzunk meg, ne akarjuk hirtelen teljesen eltérő álláspontra rábírní. (Jelen, múlt és jövő időben beszéljünk, hogy oldjuk a beszűkülést – azt az állapotot, amikor csak az adott problémára tud koncentrálni, és csak egy nézőpontból látja azt).
- Az elmondott panaszok után fontos eldönteni, hogy az áldozatnak elhelyezésre van-e szüksége (rendelkezik-e

biztonságos szálláshellyel), vagy elegendő az ügyintézés megkezdése.

- Gondoskodni kell arról, hogy – amennyiben a feltételek adottak, és az érintett személy biztonsága ezt indokoltá teszi, – az emberkereskedelem, illetve a prostitúcióra kényszerítés áldozata zárt, őrzött objektumban kerüljön elhelyezésre.
- Jelzőrendszeri tagoknak kötelességük írásban jelezni az áldozatsegítő szolgálat felé.
- Ha Átmeneti Szálláson történő elhelyezés szükséges, akkor az OKIT-ot kell felhívni (0680205520), ők a megfelelő helyre irányítják az áldozatot, majd - a természetes támogató közeg felkutatás céljából – a jelzőrendszeri tagoknak jelzőlapot kell küldeniük a megfelelő család- és gyermekjóléti szolgálathoz. Az elhelyezés után a további ügyintézés az Átmeneti Szállás munkatársai intézik.
- Amennyiben nem kér elhelyezést az illető, úgy a probléma felvetésénél javasolt értesíteni a rendőrséget, majd felvenni a kapcsolatot más társ szervezettel először telefonon, majd írásban: jelzőlapot. Itt röviden le kell írunk, miben kérünk segítséget.

IV. Átmeneti Szállások

Az Átmeneti Szállás célja és rendeltetése, hogy határozott időtartamra (90 nap, amely indokolt esetben 90 nappal meghosszabbítható) biztosítsa az emberkereskedelem áldozatai számára alapvető szükségleteik kielégítésének lehetőségét (lakhatás, ellátás); segítséget nyújtson az elszenvedett traumák feldolgozásában, továbblépési lehetőségeik felkutatásában, hivatalos ügyeik elintézésében, valamint az intézmény szervezeti keretein túlmutató (pl. jogi-, pszichiátriai-, orvosi segítségnyújtás) prob-

lémák esetén szükség szerint biztosítsa külső megbízott szakemberek közreműködését.

Az Átmeneti Szállások által nyújtott szolgáltatások:

1. Lakhatási lehetőség biztosítása
2. Teljes ellátás biztosítása
3. Szociális munka
4. Pszichológiai tanácsadás
5. Jogi tanácsadás
6. Szabadidős tevékenységek szervezése

Milyen személyekre specializálódott? Kik az ügyfelei?

Az Átmeneti Szállások az ellátást olyan áldozatoknak és a velük együtt menekülni kényszerülő családtagjaiknak nyújtják, ahol a kizsákmányolás csak az átmeneti szállások által nyújtott szolgáltatások biztosításával szüntethető meg.

Az áldozat lehet munkacélú-, valamint szexuális kizsákmányolás áldozata. Az átmeneti szállások célcsoportjai közé tartoznak továbbá a hozzátartozók közötti erőszak áldozatai (2009. évi LXXII. törvényben meghatározott személyek).

A célcsoporttal kapcsolatos további irányadó fogalmakat a 2013. évi XVIII. tv. 4. cikk tartalmazza.

V. Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat⁴

Tevékenysége:

Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) a kapcsolati erőszak áldozatainak és az emberkereskedelem áldozatainak és az ő érzelmi-szociális körükbe tartozó személyek számára nyújt segítséget a nap 24 órájában ingyenesen hívható 06-80-20-55-20-as telefonszámon.

A telefonszolgálat feladatai közé tartozik a hozzá fordulók információval történő ellátása (jogi, technikai lehetőségek, megfelelő szervezetekhez, intézményekhez történő irányítás), támogatásuk a döntések meghozatalában, súlyos válsághelyzetben pedig titkos menedékhelyre történő elhelyezésben tud segíteni a kapcsolati erőszak és az emberkereskedelem áldozatainak.

- Tájékoztatás, szakszerű információnyújtás:
 - Segítő lehetőségek ismertetése
 - Tájékoztatás az igényelhető szociális juttatásokról
 - Információnyújtás jogi természetű ügyekben
- A problémához kapcsolódó rendszer működtetése, segítségnyújtás a kompetens intézmény, szakember megtalálásában;
- Segítségnyújtás (telefonon, e-mailben)
 - A döntés meghozatalához, probléma megoldásához segítő beszélgetés;
 - „Rapid” esetkezelés.
- Segítségnyújtás a bántalmazottaknak, szükség esetén krízishelyezés, az elhelyezés koordinálása;
- Részvétel a jelzőrendszer működésében;

4 <http://www.bantalmazas.hu/>

- Együttműködés a krízisközpontok és titkos menedékház, valamint az átmeneti szállások szakembereivel munkájuk segítése, támogatása;
- Együttműködés a Magyarországon működő segítő intézményekkel, hatóságokkal, a rendőrséggel, más telefonos szolgálatokkal és civil szervezetekkel;
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 49 § (2a): Ideiglenes vendégtanulói jogviszony létrehozásával kapcsolatos ügyintézés, segítségnyújtás.

Elérhetőségek:

- 24 órás – ingyenes - anonim segélyvonal
- Telefon: 06-80/20-55-20
- Emailes segítségnyújtás: okit@csbo.hu
- Honlap: www.bantalmazas.hu

VI. Áldozatsegítő szolgálatok⁵

Az Áldozatsegítő Szolgálat olyan személyek támogatására jött létre, akik akár közvetlenül, akár közvetett módon, valamely bűncselekmény, illetve tulajdon elleni szabálysértés áldozatává váltak. Az Áldozatsegítő Szolgálat célja, hogy az elszenvedett bűncselekménnyel kapcsolatban felmerült érzelmi, lelki, anyagi és más problémák megoldásához segítséget nyújtson.

⁵ <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/aldozatsegito-szolgalat>

Térítés nélkül

1. Felvilágosítást ad az áldozatoknak jogaikról, kötelezettségeikről, lehetőségeikről
2. Érzelmi támogatást nyújt
3. Jogi tanácsot ad és gyakorlati segítséget biztosít
4. Ügyvédi segítség igénybevételéhez is hozzásegít
5. Igazolja az áldozati státuszt
6. Krízishelyzet fennállása esetén azonnali pénzügyi segílyt adhat (a bűncselekményt, vagy tulajdon elleni szabálysértést követő 5 napon belül beadott kérelem alapján)

A személy elleni erőszakos bűncselekmények súlyos sérültjei és halálos áldozataik hozzátartozói mindezen túl állami kárenyhítést is igényelhetnek.

VII. Munkaügyi felügyelők

A munkavédelmi és munkaügyi felügyelőség illetékessége megegyezik a fővárosi és megyei kormányhivatal illetékességi területével. A munkavédelmi felügyelőség és a munkaügyi felügyelőség hatósági feladatainak ellátására munkavédelmi felügyelők és munkaügyi felügyelők működnek. A felügyelők a felügyelőség illetékességi területén, valamennyi munkahelyen előzetes bejelentés és külön engedély nélkül ellenőrzést tarthatnak, függetlenül a foglalkoztató székhelyétől és telephelyétől.

Munkavédelmi felügyelőség fontosabb feladatai:

1. A munkavédelemre vonatkozó szabályok megtartásának elősegítése, ellenőrzése.
2. Tájékoztatást ad a közbeszerzési eljárásban az ajánlattevők részére a munkavállalók egészségére és biztonságára vonatkozóan.
3. Munkavédelmi tájékoztatással és tanácsadással segíti az érintetteket a munkavédelemmel kapcsolatos jogaik gyakorlására és kötelezettségeik teljesítésére vonatkozóan.
4. A munkáltatók és munkavállalók biztonságos munkavégzéssel kapcsolatos feladatainak ellenőrzése.
5. A munkahelyek létesítésére, a munkaeszközök üzemeltetésére, az egyéni védőeszközökre vonatkozó követelmények betartásának ellenőrzése.
6. A munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések és a munkavállalót a munkavégzéssel összefüggésben érő betegség kiváltására alkalmas hatások kivizsgálásának, bejelentésének, nyilvántartásának, valamint megelőzésére tett intézkedések ellenőrzése.

Munkaügyi felügyelőség fontosabb feladatai:

1. A foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésével, megszűnésével, valamint megszüntetésével összefüggő bejelentési, igazolás kiállítási és kiadási kötelezettség, valamint elszámolás megtörténtének ellenőrzése.
2. A nők, a fiatalok és a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával kapcsolatos rendelkezések ellenőrzése.
3. A munka- és pihenőidő, munkabér védelem megtartásának ellenőrzése.

4. A harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának engedélyezésére, illetve a harmadik országbeli és a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező állampolgárok foglalkoztatására vonatkozó jogszabályok megtartásának ellenőrzése.
5. A munkaerő-kölcsönzésre vonatkozó, valamint a munkaerő-kölcsönzési tevékenység végzésére jogosító jogszabályok megtartásának ellenőrzése.

Jogszabályok

- A bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kár-enyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény (Ást.).
- Az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollétról szóló 2009. évi LXXII. törvény
- Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvény
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

